

EKONOMİ CANLANIYOR, CARİ AÇIK ARTIYOR

Zümrüt İmamoğlu* ve Barış Soybilgen†

Yönetici Özeti

Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (SÜE) Şubat ayında bir önceki aya göre yüzde 1,5 arttı. İhracat miktar endeksi yüzde 5,1, ithalat miktar endeksi yüzde 2,6 oranında arttı. Şubat ayında sanayi üretiminde artışın devam etmesi çeyreklik bazda yatay olan görünümü yukarı doğru döndürdü. İhracatın toparlanması, ithalatın ise artmaya devam ederek iç talepte artışın sürdüğü sinyalini vermesi canlanmanın başlamış olabileceğine dair olumlu işaretler. Betam 2013 birinci çeyrek için büyüme tahminini çeyrekten çeyreğe yüzde 0,5'ten yüzde 0,7'ye çıkarttı. Bu tahmini takiben bir önceki yılın aynı dönemine göre birinci çeyrek büyüme oranını yüzde 2,4 olarak hesaplıyoruz.

Dış ticaret açığında Ocak ayında çok sınırlı bir artış gerçekleşmişti, Şubat ayında ise yaklaşık 1 milyar dolar artarak 6,9 milyar dolara yükseldi. Bunu takiben cari açık da 5,1 milyar dolar oldu. Böylece 12 aylık cari açık toplamı 2011 Ekim ayından beri ilk defa Şubat ayında belirgin bir artışla 48,4 milyar dolara yükseldi. Betam 2012 yılı sonunda yüzde 6,0 olan cari açığın GSYH'a oranının birinci çeyrek sonunda yine aynı oranda kalacağını tahmin ediyor.

* Dr. Zümrüt İmamoğlu, Betam, Uzman Araştırmacı.
zumrut.imamoglu@bahcesehir.edu.tr

† Barış Soybilgen, Betam, Araştırma Görevlisi
baris.soybilgen@bahcesehir.edu.tr

Tablo 1. Betam'ın GSYH ve Cari Açık Tahminleri

	2013 1. Çeyrek Tahmin
GSYH büyüme, reel (bir önceki çeyreğe göre, mea*)	0,7
GSYH büyüme, reel (geçen yılın aynı çeyreğine göre, tea**)	2,4
Cari Açık (yıllık)	6.0

Kaynak: Betam. *mea: mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış. **tea: takvim etkilerinden arındırılmış.

Canlanmanın ilk net işareti

Sanayi Üretim Endeksi Şubat ayında güçlü bir artış gösterdi. Geçtiğimiz senenin Mayıs ayından beri ilk defa Sanayi Üretiminde takvim etkilerinden arındırılmış yıllık artış yüzde 4'ün üzerinde gerçekleşti (Şekil 5). Böylece endeks Aralık ayındaki düşüşü de telafi etmiş oldu. Ocak ve Şubat ortalamasına göre endeks yıllık bazda yüzde 3,2, çeyreklik bazda yüzde 1,1 artmış durumda. Mart ayı sanayi üretimi rakamı birinci çeyrek büyümesi açısından kritik öneme sahip. Artış güçlü bir şekilde devam ederse ekonomide canlanma teyit edilmiş olacak.

Ancak canlanmanın bir bedeli var. Ocak ayında yaklaşık bir buçuk senedir azalmakta olan 12 aylık toplam cari açığa azalma durdu ve Şubat ayında

cari açık Ekim 2011'den bu yana ilk kez artış gösterdi. Bir kez daha görüyoruz ki Türkiye'de büyüme ve dış açık arasındaki güçlü ilişki devam etmekte. Bu ilişki yapısal olarak değişmediği sürece Türkiye'nin iç talep ve net dış talebin dengelendiği, diğer bir deyişle hem iç talebin hem de net dış talebin büyümeye pozitif katkı yaptığı, bir rejimde büyümesi mümkün gözüküyor.

Nitekim ithalat Ocak ayındaki güçlü artışı takiben Şubat'ta da artmaya devam etti. İlk iki ayda ithalat miktar endeksi bir önceki çeyreğe göre yüzde 4,3 arttı. Buna kıyasla ihracat, Şubat ayındaki toparlanmaya rağmen, aynı dönemde yüzde 2,3 oranında azaldı. Altın ticareti bu dönemde çok önemli yer tutmasa da altın hariç rakamlara bakıldığında da sonuç fazla değişmiyor. Mart ayında ithalatta artış devam ederse net dış talep ilk çeyrekte büyümeye negatif katkı yapacak gibi görünüyor.

Öte yandan canlanmaya dair diğer işaretler hala karışık. Aramalı ve yatırım malı ithalatındaki artışlar canlanma için ümit vermeye devam ediyor. Hem yatırım malı imalatı hem de Reel Kesim Güven Endeksi'nde Ocak ve Şubat aylarında artış var. Ancak dayanıksız tüketim malı imalatı Şubat ayında artmış olsa da çeyreklik bazda azalmaya devam ediyor. Tüketici Güven Endeksi'nde de Şubat ve Mart aylarında düşüş gözlemlendi.

Göstergelerden karışık sinyaller gelmeye devam etse de Şubat ayında gerek ihracat gerekse sanayi üretimindeki artışları büyüme açısından olumlu buluyoruz. Betam birinci çeyrek için büyüme tahminini çeyrekten çeyreğe yüzde 0,5'ten yüzde 0,7'ye çıkarttı. Buna paralel olarak geçen yılın

aynı çeyreğine göre büyümeyi yüzde 2,4 olarak hesaplıyoruz. Cari açık tahminimiz ise birinci çeyrek sonu için yüzde 6,0 düzeyinde.

Özel tüketimde sınırlı artış

Tüketim malı ithalatı ve dayanıksız tüketim malı imalatı sırasıyla Şubat ayında bir önceki aya göre sırasıyla yüzde 6,8 ve yüzde 0,5 arttı. Dayanıklı tüketim malı da Aralık ve Ocak ayındaki düşüşün ardından Şubat ayında biraz toparlandı ve yüzde 3,2 arttı. Tüketici güven endeksi hem Şubat hem Mart ayında sırasıyla yüzde 0,2 ve yüzde 1,4 azaldı, ama hala 4. çeyrekteki seviyesinin üstünde. Elimizdeki ekonomik göstergelere baktığımızda özel tüketim harcamalarının 2013'ün 1. çeyreğinde GSYH'a pozitif katkı yapmasını bekliyoruz.

Yatırım harcamalarında toparlanma

Hem ara malı hem de yatırım malı ithalatı 2013 1. çeyrekte 2012 4. çeyrekteki seviyesinin çok üstüne çıktı. Ayrıca yatırım malı imalatı Ocak ve Şubat aylarında yüzde 2,5 ve yüzde 5,9 artış gösterdi. Sanayi üretim endeksinin de Şubat ayında yüzde 1,5 artması sevindirici. Buna karşın reel kesim güven endeksi ve kapasite kullanım oranı da hem Şubat hem de Mart artmasına rağmen iki göstergede 4. çeyrekteki seviyesinin hala altında. Yatırım malı ithalatı ve yatırım malı imalatını incelediğimizde 2013 1. çeyrekte özel yatırım harcamalarında bir toparlanma bekliyoruz.

Net ihracatın katkısının 1. çeyrekte negatif olmasını bekliyoruz

Şekil 2 TÜİK'in açıkladığı mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış ihracat ve ithalat miktar endekslerini gösteriyor. 2013 Ocak ayında bir önceki aya göre ihracat miktar endeksi ve ithalat miktar endeksi sırasıyla yüzde 5,1 ve yüzde 2,6 arttı. İhracat miktar endeksi 2012'nin son çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 2 azalmasına rağmen, GSYH verilerine göre aynı dönemde ihracat artmış ve net ihracat bu sayede GSYH'a pozitif katkı yapmıştı. Bu şaşırtıcı gelişme son çeyrek için net ihracat katkısının yönünü yanlış tahmin etmemize neden olmuştu. Buna karşın genel trendin değişmediğini, 2013 1. çeyrekte net ihracatın büyümeye miktar endeksleriyle aynı yönde katkı yapacağını düşünüyoruz. Tablo 2'de görüldüğü gibi ihracat ve ithalat miktar endeksleri arasındaki fark giderek açılıyor. Bu nedenle 2013 1. çeyrekte net ihracatın

GSYH'a negatif katkı yapmasını bekliyoruz.

Cari açık Şubat'ta arttı

Ocak ayında geçen senenin aynı ayına göre dış ticaret açığında çok küçük bir artış olmuş, cari açık ise geçen sene ile hemen hemen aynı düzeyde gerçekleşmişti. Şubat'ta yaklaşık 1 milyar dolar artışla dış ticaret açığı yükselişe geçti. Bu dönemde altın ticaretinin cari açık üzerinde yaklaşık 0,5 milyar dolar artırıcı etkisi oldu.

12 aylık cari açık 2011 Ekim ayından bu yana ilk defa belirgin olarak artışa geçti. Ocak sonunda 47,6 milyar dolar olan 12 aylık cari açık Şubat'ta 48,4 milyar dolara yükseldi. Betam 2012 sonunda 6,0 olan cari açığın GSYH'a oranının birinci çeyrekte aynı kalacağını tahmin ediyor. Ancak Mart ayında da ithalata artış devam ederse cari açık oranı artabilir.

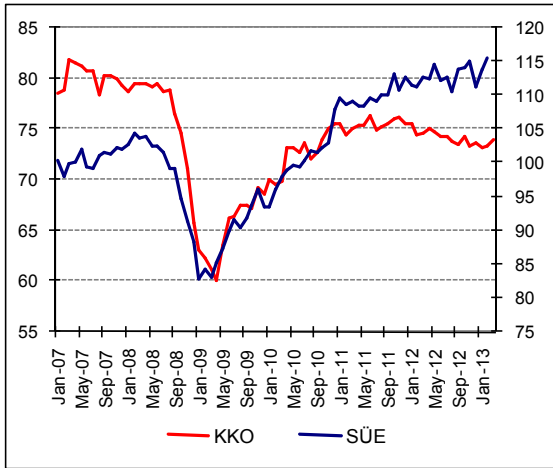
Tablo 2. Ekonomik göstergelerin aydan aya ve çeyrekten çeyreğe değişimleri (Reel ve MEA)

Ekonomik Göstergeler	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	2012 4. Çeyrek	2013 1. Çeyrek
İhracat	-4,1	-4,1	-0,6	5,1	**	-2,0	-2,3
İthalat	4,3	-5,9	5,8	2,6	**	-1,7	4,3
Ara malı ithalatı	5,3	-11,8	10,9	0,0	**	-0,7	3,7
Tüketim malı ithalatı	5,3	-17,4	8,7	6,8	**	2,7	0,4
Yatırım malı ithalatı	4,5	-17,2	27,4	0,2	**	6,8	13,7
Altın hariç ihracat	4,7	-7,7	5,2	0,7	**	3,5	1,6
Altın hariç ithalat	4,0	-11,6	10,3	-2,4	**	0,6	1,6
Sanayi üretim endeksi (SÜE)	1,0	-3,5	2,4	1,5	**	0,9	1,1
Dayanısız tüketim malı imalatı	0,1	-0,2	2,1	0,5	**	-0,1	2,3
Dayanıklı tüketim malı imalatı	7,1	-9,2	-0,7	3,2	**	-0,9	-3,2
Ara malı imalatı	2,8	-6,1	3,3	1,4	**	2,6	0,6
Yatırım malı imalatı	-0,8	-2,1	2,5	5,9	**	2,6	3,7
Kapasite kullanım oranı (KKO)	-0,9	0,3	-0,5	0,2	0,7	-0,2	-0,2
Dayanısız tüketim malı imalatı	0,2	0,1	0,8	0,6	-0,2	0,3	1,3
Dayanıklı tüketim malı imalatı	-1,3	-0,1	1,0	-0,3	1,6	-1,4	0,8
Ara malı imalatı	-0,5	1,7	-1,6	-0,1	0,3	0,2	-0,6
Yatırım malı imalatı	-0,3	2,2	-1,1	1,1	0,5	0,6	1,2
Beklenti göstergeleri							
Tüketici güven endeksi (TÜİK)	4,2	0,3	1,6	-0,2	-1,4	-1,7	2,6
Reel kesim güven endeksi	1,1	-1,4	-2,2	2,6	0,8	4,6	-0,8
Finansal göstergeler							
İMKB 100	5,5	5,7	4,0	-3,9	6,1	8,7	9,0
Diğerleri							
Özel tüketim vergisi (ÖTV)	-8,7	4,7	8,6	-7,8	**	9,5	4,2
Binek otomobil üretimi	0,6	-10,6	2,4	5,3	**	4,2	-2,4
Binek olmayan otomobil üretimi	3,1	-28,7	51,1	-5,2	**	-5,6	17,4

Kaynak: TUIK, TCMB, İMKB, BETAM.

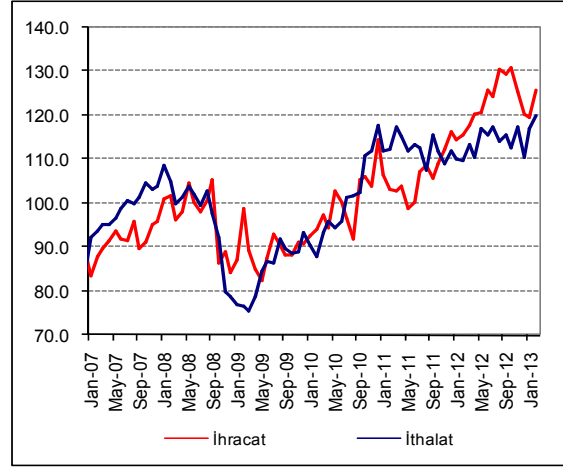
* Betam hesaplamaları: Altın hariç ihracatı (ithalatı) bulmak için nominal ihracattan (ithalattan) parasal olmayan altın ihracatını (ithalatını) çıkarıp ihracat (ithalat) birim değer endeksine bölüyoruz.

Şekil 1: Kapasite kullanım oranı ve sanayi üretim endeksi (mea)

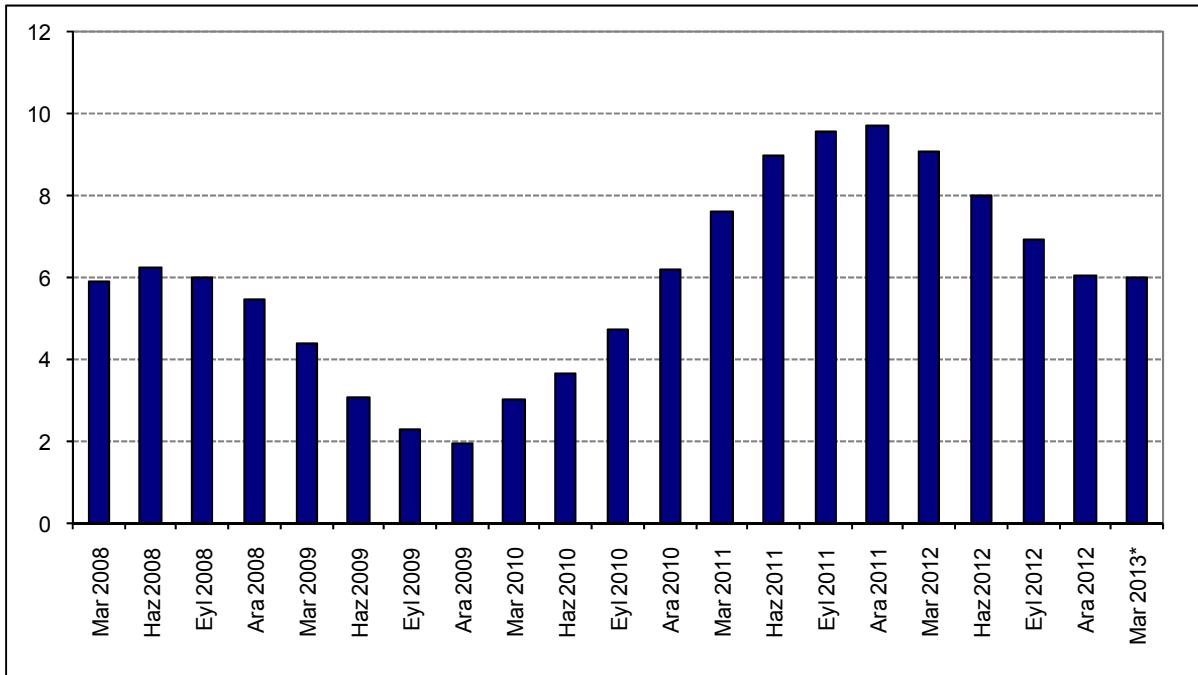
Kaynak : TÜİK (sol taraf KKO eksen, sağ taraf SÜE eksen).

Şekil 2: İhracat ve ithalat miktar endeksleri (mea)

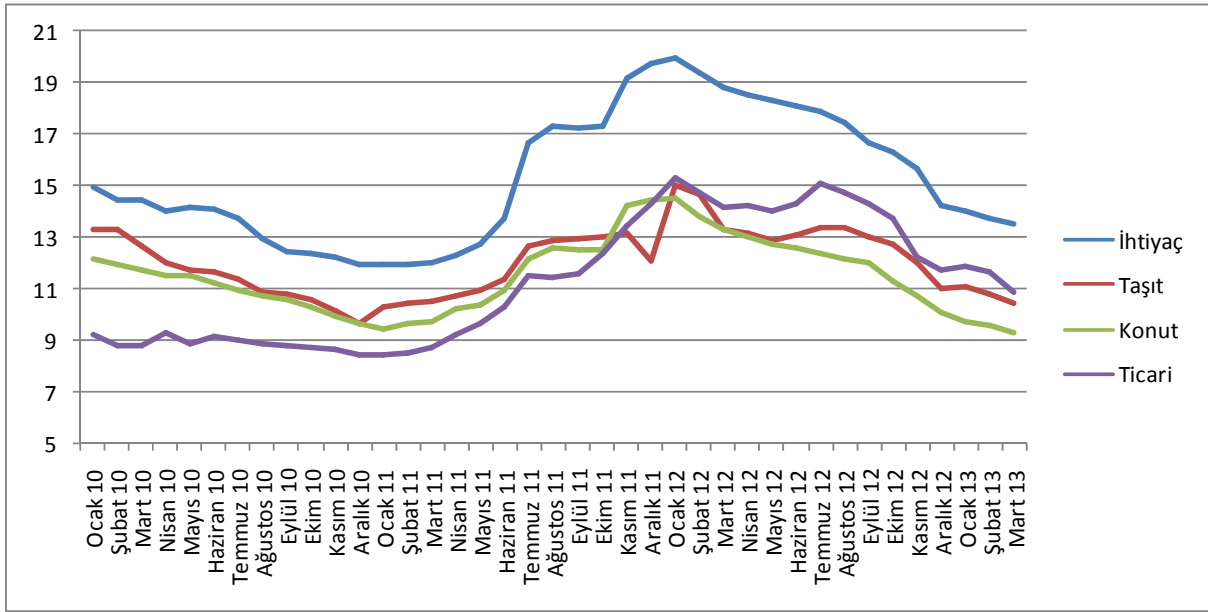
Kaynak : TÜİK.

Şekil 3: Cari açığın GSYH'a oranı

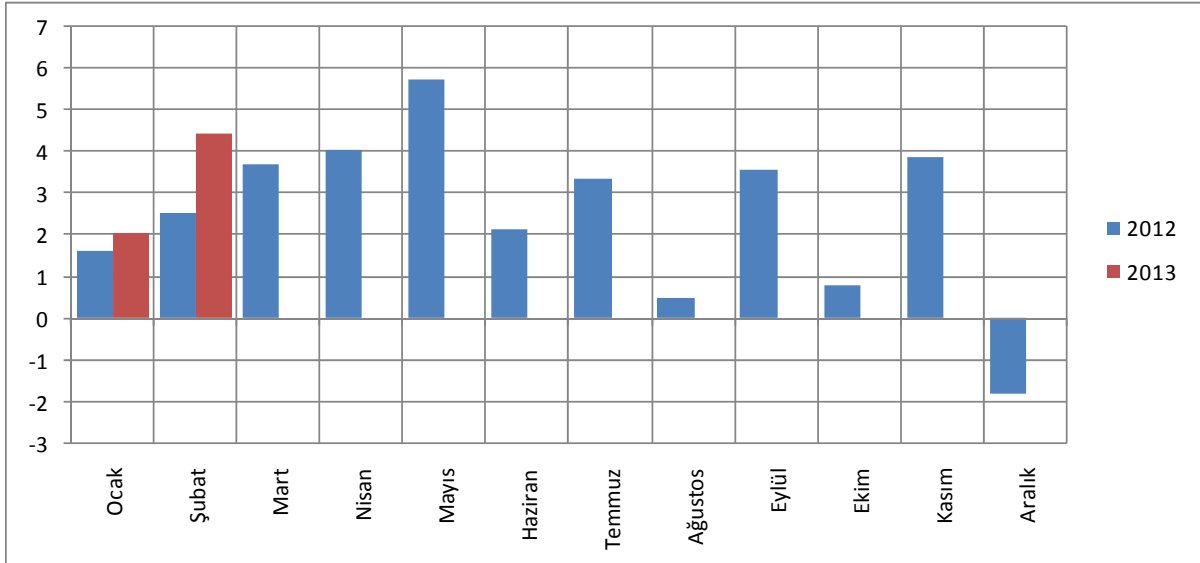
Kaynak: TCMB, TUIK, Betam.

Şekil 4: Bankalarca TL üzerinden açılan kredilere uygulanan ortalama faiz oranları

Kaynak : TCMB.

Şekil 5: 2012 ve 2013 yıllarında SÜE'nin bir önceki yılın aynı ayına göre artış oranları (takvim etkisinden arındırılmış)

Kaynak: TÜİK.